

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Dnr. 511-11074-04

Bevarandeplan för Natura 2000-område Tullgarn – Västra nr SE0220034, Trosa kommun

Natura 2000-kod: SE0220034

Natura 2000-område: Tullgarn-Västra

Totalareal: 1 755 ha

Upprättad av: Länsstyrelsen i Södermanlands län

Fastställd av: Länsstyrelsen 2005-10-20

Områdestyp: pSCI-område enligt Habitatdirektivet och SPA enligt Fågeldirektivet.

Status: Godkänd av Regeringen 1995-12-21

Ägandeförhållanden: Statens Fastighetsverk

Skyddsform: Naturresevat

Fastighetsbeteckning: Delar av tidigare kronoegendomen Tullgarn. Flertal fastigheter

Ekonomiskt kartblad: 09H 7j, 09H 8j, 09I 7a, 09I 8a

Innehållsförteckning

Områdesbeskrivning.....	3
Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet:.....	5
Ingående arter enligt fågeldirektivet (häckningskriterium >5)	6
Bevarandesyfte	6
Bevarandemål	6
Beskrivning av naturtyper/arter i området	11
Beskrivning av fågeldirektivets arter	16
Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?	17
Hotbild- vad kan påverka arterna i fågeldirektivet negativt?	19
Gällande regler	21
Bevarandestatus idag	21
Bevarandeåtgärder med tidplan	25
Uppföljning av bevarandemål.....	27
Inventeringar	27
Referenser	27
Exempel på arter	28

Områdesbeskrivning

Tullgarnsområdet utgörs av ett omväxlande kustlandskap med i huvudsak blandbarrskog där dalgångar och hållmarker bildar mosaik. Längs kusten i södra delen och i dalstråken finner vi ett odlingslandskap med åkrar, ekhagar, strandängar, vassar och öppna betesmarker. Berggrunden är delvis kalkrik och hållar med kalk förekommer här och var. Särskilt på Furholmen i söder finner vi kalkberg och kalkhållmarker med en för Sörmland ovanligt intressant flora. Leran är fläckvis också kalkhaltig på sina ställen. Äldre skog, främst hållmarker med 200-300-åriga tallar finns främst i den norra delen av Tullgarnsområdet.

De äldre barrskogspartierna är viktiga områden för ovanliga arter som har svårigheter att överleva i rationellt skötta produktionsskogar. Exempel på dessa är fågelarterna havsörn (ingen häckning 2005), nattskärra, tjäder, orre och fiskgjuse. Även typiska barrskogsarter som spillkråka, tofsmes och svartmes förekommer. Då dessa äldre barrskogsbestånd förekommer fläckvis är det ekologiska utbytet sinsemellan mycket viktigt för att de även i framtiden ska kunna hysa höga naturvärden. Området är starkt påverkat av vildsvin och en av landets tätare populationer finns här. Ett särskilt bevarandevärde, förutom de naturtyper enligt EU:s habitatdirektiv som noterats, är det samlade och efter Sörmländska förhållande *ovanligt stora samlade barrskogsområdet* med sina sällsynta och typiska arter.

Odlingslandskapet består av vidsträckta åkermarker med mellanliggande kullar med naturbetesmarker. Längs Östersjön och Norasjön uppträder strandängsbeten. För de olika naturbetesmarkerna med sina typiska arter är det en situation där arterna troligen vandrade in till dessa lämpliga miljöer för länge sedan och har lyckats hålla sig kvar just där under kanske flera hundra år medan landskapet förändras och fragmenteras runt om kring. Det blir allt mindre och färre liknande biotoper för dessa arter växer och att leva på. De vidsträckta åkermarkerna väster och söder om Norasjön hyser en fågelfauna som är typisk för åkerlandskap men också arter vars populationer gått ned de senaste åren och numera är uppförda på ArtDatabankens rödlista. Sånglärkan är ett sådant exempel. Tidvis förekommer ansamlingar av födosökande gåsflockar främst grågås i markerna runt Norasjön. Andra arter knutna till odlingslandskapet är törnskata och hämpling tofsvipa, enkelbeckasin och rödbena. De sistnämnda är mer knutna till betade strandängar. I övergångszonen mellan det öppna odlingslandskapet och den mer slutna skogsmarken förekommer skogsduva, bl.a. norr om Spårtorp.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet: (slutlig avstämmande arealberäkning i tabellen sker efter digitalisering av kartan med redovisade naturtyper)

1140, 3150 och 7210 har tagits bort ur listan, 6210, 6410 och 91D0 har lagts till. Dessa naturtyper blir tillägg vilket betyder att naturtypen inte tidigare är rapporterad och saknas således i Regeringsbeslutet.

<i>Naturtypskod</i>	<i>Naturtypernas namn</i>	<i>Regerings godkänd areal (ha)</i>	<i>% av total areal</i>	<i>Ny areal (ha) efter digitalisering</i>	<i>% av total areal</i>
1160	Stora grunda vikar och sund	80,6	4		
1630	*Havsstrandängar av Östersjötyp	4,03	0,20		
6270	*Artrika torra-friska låglandsgräsmarker	20,14	1,00		
6280	*Nordiskt alvar och prekambrika kalkhällmarker	6,04	0,30		
6430	Högörtängar	3,42	0,17		
8230	Pionjärvegetation på silikatrika bergytter	2,22	0,11		
9010	*Västlig taiga	141	7,00		
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran	10,1	0,50		
9070	Trädklädda betesmarker	20,1	1,00		
9080	*Lövsumpskogar	10,1	0,50		
	Ännu ej regeringsgodkända naturtyper Tilläggsförslag efter inventeringar 2004-2005				
6210	Kalkgräsmarker	-	-		
6410	Fuktängar med blåttåtel eller starr	-	-		
91D0	*Skogbevuxen myr	-	-		
	Regeringsgodkända Naturtyper som föreslås att tas bort				
1140	Ler och sandbottenar som blottas vid lågvatten	20,14	1,00	-	-
7210	Kalkkärr med Gotlandsag	4,03	0,20	-	-
3150	Naturligt eutrofa sjöar med nate- eller flytbladsvegetation	40,3	2,00		
	Totalareal Tullgarn västra	1755 ha	100		
	Areal regeringsgodkänd naturtyp	362,5 ha	17,99		
	Areal total naturtyp	-	-		

*= Prioriterad naturtyp

Ingående arter enligt fågeldirektivet (häckningskriterium ≥ 5)

Arter rapporterade tidigare och regeringsgodkända			
Nattskärna	<i>Caprimulgus europaeus</i>	A224	
Storlom	<i>Gavia arctica</i>	A002	
Fiskgjuse	<i>Pandion haliaetus</i>	A094	
Orre	<i>Tetrao tetrix tetrix</i>	A409	
Arter nedan är ej tidigare rapporterade och således inte godkända av regeringen, men förekommer eller häckar inom området			
Törnskata	<i>Lanius colluri</i>	A338	Tillägg
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	A236	Tillägg
Trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	A246	Tillägg
Tjäder	<i>Tetrao urogallus</i>	A108	Tillägg
Brun kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i>	A081	Tillägg
Sångsvan	<i>Cygnus Cygnus</i>	A038	Tillägg
Trana	<i>Grus grus</i>	A127	Tillägg
Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	A075	Tillägg

Bevarandesyfte

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade naturtyperna så att området bidrar till den biologiska mångfalden i landskapet och länet. Syftet med Natura 2000-området Tullgarn västra är att bevara ett skogs och jordbrukslandskap med höga naturvärden med hotade och ovanliga arter och ett rikt växt och djurliv knutet till både de öppna, halvöppna och mer slutna naturtyperna. Det finns en stor variation av naturtyper och småbiotoper i området vilket skapar förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Här finns allt från äldre barnnaturskog, hävdade betesmarker, grunda havsvikar till mindre kalkklippor. Inom området pågår ett aktivt jord- och skogsbruk där man försöker bevara de naturvärden som finns genom olika typer av hänsyn samt passande skötsel. Tack vare sin storlek och med ett flertal naturtyper spridda i området med ett visst utbyte mellan varandra tillsammans med variationsrikedom av biotoper bör Tullgarn fungera som en spridningskälla i omgivande landskap för flera av de arter som förekommer inom området.

Bevarandemål

Nedan beskrivs de mål som finns för respektive naturtyp. De ska vara formulerade så att om målen uppnås råder det gynnsam bevarandestatus i naturtypen och då också syftet. I Tullgarn finns naturtyperna representerade på ett flertal ställen varför det kan råda gynnsam bevarandestatus i ett av delområdena tex för Västlig taiga samtidigt som det inte gör det i ett annat.

Stora grunda vikar och sund (1160)

- ❖ Arealen av naturtypen "stora grunda vikar och sund" skall bibehållas.

- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar i minst samma omfattning som tidigare.

Havsstrandängar av Östersjötyp (1630)

Areal

- ❖ Arealen hävdad havsstrandäng skall bibehållas och bör utökas med lämpliga delar av det befintliga vassområdet

Strukturer och funktioner

- ❖ Minst 90% av arealen är väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut
- ❖ I naturtypen får inte förekomma gödsling eller kalkning.

Arter

- ❖ För naturtypen typiska arter som glasört och saltgräs samt rödbena och tofsvipa skall finnas kvar eller öka i antal.
- ❖ Hävden skall vara så utformad att de hävdgynnade arterna inte minskar i omfattning och att områdets kärlväxtflora inte minskar i artrikedom.

Kalkgräsmarker (6210)

Areal

- ❖ Arealen kalkgräsmarker skall bibehållas.

Strukturer och funktioner

- ❖ I naturtypen får inte förekomma gödsling, dikning, insådd av främmande arter eller andra åtgärder som har syftet att höja produktionen.
- ❖ Trädskiktet får inte överstiga 25% av krontäckningen och de flesta fall skall den var ännu mindre.
- ❖ Frekvensen av örnbräken skall vara mindre än 1 %
- ❖ Minst 90% av arealen är väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut

Arter

- ❖ För naturtypen typiska arter som t.ex. spåtistel, vildlin, småfingertört, backsmultron och jungfrulin skall finnas kvar eller öka i antal.
- ❖ Hävden skall vara så utformad att de hävdgynnade arterna inte minskar i omfattning och att områdets artrika kärlväxtflora inte minskar i artrikedom.

Artrika torra-friska låglandsgräsmarker (6270)

Areal

- ❖ Arealen av naturtypen som i regel är naturbetesmark skall bibehållas.

Strukturer och funktioner

- ❖ I naturtypen får inte förekomma gödsling, dikning, insådd av främmande arter eller andra åtgärder som har syftet att höja produktionen.
- ❖ Trädskiktet får inte överstiga 25% av krontäckningen och de flesta fall skall den var ännu mindre.
- ❖ Frekvensen av örnbräken skall vara mindre än 1 %
- ❖ Minst 90% av arealen är väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut

Arter

- ❖ För naturtypen typiska arter som t.ex. brudbröd, backsmultron, liten blåklocka, ängsskallra och prästkrage skall finnas kvar eller öka i antal.
- ❖ Hävden skall vara så utformad att de hävdgynnade arterna inte minskar i omfattning och att områdets artrika kärlväxtflora inte minskar i artrikedom.

Nordiskt alvar och prekambrisk kalkhällmarker (6280)

Areal

- ❖ Naturtypens areal skall bibehållas

Strukturer och funktioner

- ❖ I naturtypen får inte förekomma gödsling, dikning, insådd av främmande arter eller andra åtgärder som kan påverka florans och insektslivet på ett negativt sätt.
- ❖ Frekvensen av örnbräken skall vara mindre än 1 %
- ❖ Minst 90% av arealen är väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut
- ❖ Trädskiktet får inte överstiga 25% av krontäckningen.
- ❖ Buskskiktets utbredning skall stävjas med hjälp av återkommande röjningar.

Arter

- ❖ För naturtypen typiska arter som t.ex. backtimjan, färgmåra, gul fetknopp, grusbräcka skall finnas kvar i livskraftiga populationer.

Fuktängar med blåttåtel eller starr (6410)

Areal

- ❖ Naturtypens areal skall bibehållas.

Strukturer och funktioner

- ❖ I naturtypen får inte förekomma gödsling, dikning, insådd av främmande arter eller andra åtgärder som kan påverka florans och insektslivet på ett negativt sätt.
- ❖ Minst 90% av arealen är väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut
- ❖ Buskskiktets utbredning skall stävjas med hjälp av återkommande röjningar om inte betesdjuren förmår hålla igenväxningen stången.

Arter

- ❖ För naturtypen typiska arter som t.ex. tofsvipa, rödbena får inte minska i framtiden

Högörtängar (6430)

- ❖ Naturtypens markfuktighet får inte minska genom dikning eller annan vattenavledning.
- ❖ Igenväxningsvegetation som skuggar eller på annat sätt konkurrerar med arter typiska för naturtypen får ej utbildas.
- ❖ Arter karaktäristiska för högörtängen skall ej minska i omfattning.
- ❖ Markstörning som tramp och bete av klövvilt skall befrämjas.
- ❖ I naturtypen får ej förekomma gödsling, kalkning eller insådd av främmande arter.
- ❖ Marken där naturtypen finns får ej planteras med träd eller buskar, inte heller odlas.
- ❖ Exploatering av bebyggelse eller anläggningar får ej ske, ej heller tippning eller lagring av material.

Pionjärvegetation på silikatrika bergytor (8230)

- ❖ Träd- och buskvegetation som minskar ljusinflödet till hållarna skall avlägsnas eller reduceras.
- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar och inte minska.
- ❖ Hydrologi uppströms är intakt så att sipperytor och torra ytor upprätthålls
- ❖ Sol exponerad, död ved förekommer.
- ❖ Bete eller ängsbruk skall bedrivas runt lämpliga hållar

Västlig taiga (9010)**Areal**

- ❖ Arealen västlig taiga skall bibehållas.

Strukturer och funktioner

- ❖ Mängden död ved skall öka i omfattning - målet styrs av de olika skogsbeståndens förutsättningar. Inom de utpekade områdena skall relationen levande/död ved vara 5/1
- ❖ Brand som naturvårdsåtgärd får tillåtas på lämpliga marker för att gynna arter som är i behov av denna typ av störning.

Arter

- ❖ För naturtypen karaktäristiska växtarter skall finnas kvar.
- ❖ För naturtypen typiska fågelarter som svartmes, tofsmes spillkråka skall finnas kvar och häckande par skall förekomma i lämpliga revir.

Örtrika näringsrika skogar med gran (9050)**Areal**

- ❖ Arealen ”örtrik näringsrik skog med gran” skall bibehållas.

Strukturer och funktioner

- ❖ Arealen som under delar av året berörs av ytligt grundvatten skall bibehållas eller utökas.
- ❖ Mängden död ved skall öka vilket innebär att torrträd, lågor, vindfällan och grenar ej får bortföras.
- ❖ De äldre träden får ej avverkas eller skadas så att deras livslängd förkortas
- ❖ Inslaget av lövträd och lövbuskar, främst hassel, skall finnas kvar och utvecklas på lämpliga platser.

Arter

- ❖ För naturtypen typiska arter som *vårärt*, *sårläka* och *trolldruva* skall finnas kvar i livskraftiga populationer
- ❖ För naturtypen typiska arter som svartmes och tofsmes får inte minska i antal och häckande par skall förekomma i lämpliga revir.

Trädklädda betesmarker (9070)**Areal**

- ❖ Arealen trädklädda betesmarker skall bibehållas.

Strukturer och funktioner

- ❖ I naturtypen får inte förekomma gödsling, kalkning, dikning, insådd av främmande arter eller andra åtgärder som har syftet att höja produktionen.
- ❖ Trädskiktet får inte understiga 25% av krontäckningen.
- ❖ Död ved skall ligga kvar om den inte utgör ett påtagligt hinder för betesdriften.
- ❖ Frekvensen av örnbräken skall vara mindre än 1 %
- ❖ Minst 90% av arealen är väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut

Arter

- ❖ För naturtypen typiska arter som ekspik, ängsvädd, liten blåklocka, ängsskära, knägräs, ärenpris skall finnas kvar i minst 60 % av provytorna.

Lövsumpskogar (9080)

- ❖ Arealen lövsumpskog skall bibehålla.
- ❖ Inslaget av gran får ej överstiga 25% av trädskiktet.
- ❖ Kontinuiteten av lövträd skall bibehållas.
- ❖ För naturtypen typiska arter som t.ex. mörk husmossa, bågpraktmossa, kärrbräken, skärmstarr skall finnas kvar i minst samma omfattning som tidigare.

Skogbevuxen myr (91D0)

- ❖ Arealen ”Skogbevuxen myr” skall bibehållas.
- ❖ För naturtypen karaktäristiska arter skall finnas kvar och ej minska i antal.

Målformuleringar för fåglarna

Generellt kan man säga att förekommande arter skall ges förutsättningar för att kunna lyckas med sina häckningar i området samt att Tullgarn skall fungera som lämplig födosökslokal för de utpekade arterna. Tack vare sin storlek och variation av biotoper bör Tullgarn fungera som en s.k. source=spridningskälla i landskapet för rapporterade arter.

Nattskärria

Minst 1 sångrevir är besatt

Storlom

Minst 1 par häckar i Långsjön

Fiskgjuse

Minst 1 par häckar inom Tullgarn

Orre

Att eventuella lekplatser bibehålls eller tillskapas där detta är lämpligt/möjligt och förekomsten inte minskar

Törnskata

Minst 3 par häckar inom Tullgarn

Spillkråka

Minst 3 par häckar inom Tullgarn

Trädlärka

Minst 2 sångrevir är besatta

Tjäder

Ges fortsatt möjlighet att förekomma i västra delen i nuvarande omfattning

Brun Kärrhök

Minst 1 par häckar inom Tullgarn

Sångsvan

Minst 1 par häckar i Norasjön

Trana

Minst 1 par häckar i Tullgarn

Havsörn

Att lämpliga boträd utpekats som s.k. ”evighetsträd” inom hela skogsförvaltningen av Tullgarn – inte bara på skyddade habitat - så att minst 1 par kan återvända för häckning till Tullgarn.

Målformuleringen för samtliga arter kan komma att ändras (2008) efter genomförd baskartering över hela Tullgarn västra

Beskrivning av naturtyper/arter i området**Stora grunda vikar och sund (1160)**

Delar av Tullgarnsviken är grunda och viktiga provianteringsplatser för fågellivet. Viken har ett begränsat utflöde av sötvatten och innehåller mäktiga lager sediment och substrat med artrika växt- och djursamhällen. Området har ännu inte drabbats så hårt av övergödning.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- God vattenkvalitet.
- Naturlig vattenomsättning, som inte störs av byggnation, bryggor etc.
- Artrika bentiska växt- och djursamhällen.
- Viktiga reproduktionslokaler för fisk ,främst gös, bibehålls.
- Individrik och produktiv fauna av rörliga bottendjur.

Havsstrandängar av Östersjötyp (1630)

Öster om Söräng finns rester av en större strandbetesmark som tidigare omfattade även Ängsviken på Furholmen. Idag hävdas markerna blott vid Söräng. Strandängsvegetationen uppvisar en typisk zonerings med en artrik flora av växter som anpassat sig till en viss saltpåverkan.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Kontinuerlig hävd under vegetationsperioden krävs för att bevara den karaktäristiska artsammansättningen.
- Ingen stängsling mot vattenlinjen bör förekomma.
- Rikt fågelliv
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

Kalkgräsmarker (6210)

Naturtypen förekommer spritt i Tullgarns västra delar. Naturtypen utgör ibland delar av större sammanhängande naturbetesmarker men förekommer också som mindre fläckar här och var i mer kvävepåverkade betesmarker. Markerna är ofta torra till friska med ett mycket stort inslag av örter och hög artrikedom. Naturtypen har ofta en lång hävdkontinuitet.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Kontinuerlig beteshävd/alternativt slåtter under vegetationsperioden krävs för att bevara den artrika och karaktäristiska artsammansättningen.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

Artrika torra-friska låglandsgräsmarker (6270)

Vid Kumla gård strax öster om Vagnhärad samt vid Furholmen finns totalt fyra naturbetesmarker vilka alla har en rik torrängsflora betingad av kalk, sydexponering och en lång kontinuitet av hävd. Vanliga arter är brudbröd, gulmåra, solvända, baktimjan, spåtistel, kattfot etc. I backarna finns gott om slån- och nyponbuskar. Hävden har i regel varit god och naturtypen har ofta en lång hävdkontinuitet.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Kontinuerlig beteshävd/alternativt slåtter under vegetationsperioden krävs för att bevara den artrika och karaktäristiska artsammansättningen.
- Tidigt betespåsläpp årligen kring 1 maj.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

Nordiskt alvar och prekambrisk kalkhällmarker (6280)

Denna naturtyp förekommer mest på Furholmen men även i västra delen av området där det finns rester kvar av prekambrisk hällmarker. Särskilt väl utvecklade är de på det s.k. Jättarsberget, där floran till stor del liknar den på Gotlands kalkklippor. Särskilt i sydbranten uppträder arter som stenfrö, stenkrassing, grusbräcka, kalktrav, muruta, färgmadra och grusslok. Ett annat område ligger i anslutning till befintlig järnväg väster om Nora.

Även på andra håll på Furholmen, är berggrunden kalkrik och särskilt på de utskjutande uddarna förekommer öppna, solexponerade kalkhällmarker med örtrik flora. Även inåt land på Furholmen finns tidigare öppna kalkhällar, men tyvärr utbreder sig träd och buskar ut över dessa och skapar ett för växtligheten mindre gynnsamt lokalklimat.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Naturtypen är beroende av ett mer eller mindre intensivt bete samt återkommande röjningar av igenväxningsvegetation för att inte hällarna inte ska växa igen med buskar och träd. För mycket förna kan leda till ett mer slutet växttäckte där gräs och renlavor kan konkurrera ut mycket av den ovanliga typiska kalkhällfloran.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

Fuktängar med blåtåtel eller starr (6410)

Cirka 500 m SV om Libbetomta ligger en artrik fuktäng av starr-lågörttyp. Genom tidigare svag hävd finns partier där högorter dominerar. Marken har ej påverkats av handelsgödsel och har en artrik fuktängsflora med bland annat ormröt, sumpmåra, revfibbla, humleblomster, hirsstarr, småstarr etc. Marken betas idag av kreatur och naturtypen har ofta en lång hävdkontinuitet. Även 100 m N om Libbetomta finns ett fuktängsparti med sådana signalarter som hirsstarr och kärrsälting. Fuktängen vid Norasjön är ett fågelrikt habitat med signalarter som törnskata, hämpling och steglits

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Kontinuerlig hävd under vegetationsperioden krävs för att bevara den karaktäristiska artsammansättningen.
- Ingen stängsling mot vattenlinjen bör förekomma.

Högörtängar (6430)

Högörtängar i Tullgarnsområdet förekommer i regel som fragment i ett mosaiklandskap, där ohävden skapat lämpliga betingelser för att en sådan naturtyp skall utvecklas. Arealerna är relativt små och har därför inte markerats på kartan. Arter som älgört, hundloka, humleblomster och smörblommor är vanligt förekommande. Högörtängarna är intressanta insektbiotoper och under blomningstiden finns det rikligt med pollinatörer i älgörtens och hundlokans blommor.

Pionjärvegetation på silikatrika bergytter (8230)

Naturtypen bildar ingenstans större arealer. I betesmarkerna finns ofta släta berghällar som i sprickor och skrevor med vittringsjord har en vegetation av fetbladsväxter och tidigblommade, ettåriga örter. Särskilt vid Trössla finns betesmarker som tidigare gödslats men där berghällarna med sin rika örtflora bildar små blomstrande oaser. Även på Furholmen där det finns andra bergarter än kalksten hittar man hållar av denna typ. Naturtypen är på grund av sin ringa areal och ingående i betesmarksmosaiker (i andra naturtyper som tex 6270) inte alltid utritad på karta.

Västlig taiga (9010)

Tullgarns kronopark har under hela 1900-talet präglats av ett modernt skogsbruk. I skogsbruksplanen har undantagits bestånd som skall få utvecklas fritt. Några av dessa har dock utsatts för skogsbruksåtgärder medan flertalet andra lämnats för fri utveckling. Samtidigt är det många av bergimpedimenten och skogen i anslutning till dessa som undantagits från avverkning och det är här som de största skogliga värdena inom Tullgarns naturvårdsområde finns idag. Stora, grova tallar med pansarbark, torrakor och nedblåsta träd är vanliga på flertalet hållmarker, främst i den norra delen men också i delar av Pilskogen. Vindfällerna och annan död ved har fått ligga kvar vilket innebär att det på bergen i området finns gamla tallågor som idag knappt identifierbara och även andra som kommit långt i nedbrytningsprocessen. Sannolikt finns ett intressant insektliv på de här markerna.

Bestånd med västlig taiga förekommer också på frisk-fuktig mark och där är artantalet betydligt högre. Sådana gammelskogar finns bland annat på Furholmen, i norra delen av Sörtrösslahagen, vid Lilla Kattnäs, längs Långsjöns södra strand och på ytterligare några platser. Intressant är bestånden med naturskogsprägel söder om Långsjön, där det växer ett flertal ovanliga lavar och svampar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Lång skoglig kontinuitet och ekologiska samband med intilliggande naturtyper d.v.s. möjligheter till spridning mellan lämpliga livsmiljöer är viktig för svårspredda arter av vissa lavar, mossor, svampar och insekter, spindeldjur, landsnäckor och fåglar.
- Förekomst av viktiga substrat i skogen med naturlig dynamik och gamla träd och död ved, t.ex. grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier.

- Förekomst av gamla och grova träd med för epifyter som mossor, lavar och svampar speciell barkstruktur samt förekomsten av tjocka förnalager för marksvampar i anslutning till främst äldre granar.
- Naturliga störningar vilket omfattar t.ex. stormfällningar, insektsangrepp och brand.
- Olika mikromiljöer i naturskogen skapade av variationer i bl.a. fuktighet, beskuggning och substrattillgång är viktiga för många sällsynta arter av växter, svampar och djur med speciella ekologiska krav.
- Förekomst av grova träd med kraftiga kronor som potentiella boplatser för rovfåglar som bygger stora och tunga bon.

Örtrika, näringsrika skogar med gran (9050)

Örtrika skogar med gran är en vanlig naturtyp inom Tullgarn, men i arbetet med bevarandeplanen har ungsskogar av denna typ uteslutits. Ibland ingår de också som vegetationselement i skogar klassade som Västlig taiga, t.ex. i området öster om Slagkärren eller den s.k. Hagdala-triangeln, där skogen är en mosaik av risrika, örtrika och mossrika partier. Kalkpåverkade gran- och blandskogar förekommer även på Furholmen, där såväl berggrund som morän är kalkhaltiga. Naturtypen förekommer också fragmentariskt på många håll, t.ex. i bergkanter eller i dalsänkor men då arealerna varit små har de ej redovisats på karta. De örtrika skogarna på Tullgarn är i regel rika på lågörter som vitsippa, blåsippa, skogsviol och harsyra. Ibland dyker sällsynta arter som murgröna, rödsyssla, skogsknipprot och såråka upp. På torrare mark växer backskafting och slankstarr som på många håll en karaktärsart. Stora ytor med denna örtrika naturtyp har mycket starkt påverkats av de täta vildsvinsstammarna i området.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Att de hydrologiska förhållandena förblir intakta då dessa marker ofta har ett ytligt grundvatten som har skapat livsmiljöer för ett rikt växt och djur med flera ovanliga och mer krävande arter
- Lång skoglig kontinuitet och ekologiska samband med intilliggande naturtyper d.v.s. möjligheter till spridning mellan lämpliga livsmiljöer är viktig för svårspridda arter av vissa lavar, mossor, svampar och insekter, spindeldjur, landsnäckor och fåglar.
- Gammal skog med lång trädkontinuitet, vilket är viktigt för många arter av kärlväxter och för flertalet marklevande mykorrhizasvampar. Trädskiktets utseende är även avgörande för lokalklimatet i beståndet.
- Förekomst av strukturer och substrat (t ex död ved, gamla och grova barrträd och lövträd) är en förutsättning för epifytiska lavar, mossor och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter och som hålträd för fåglar.
- Naturlig dynamik vilket omfattar störningar, som t.ex. stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar skapar en variation i slutenhet.
- Löv av hassel och vissa andra lövträdsarter bidrar till en mer basisk förna och det är därför viktigt att låta det lövrika buskskiktet stå kvar för att bibehålla en god syrabasstatus i markens övre skikt.

Trädklädda betesmarker (9070)

Trädklädda betesmarker förekommer främst intill arrendegårdarna, där det ännu hålls betande djur, i västra delen främst vid gårdarna Nora, Kumla och Hallsta. Trädvegetationen i hagarna är mycket blandad, men består ofta av triviallövträd och stora tallar. Vid Västerviken i öster finns däremot hagar med ek. Den biologiskt mest värdefulla av dem är Västerängen nära länsgränsen i

öster. Den är genom sina enorma ekar och sällsynta svampar ett av länets värdefullaste ekhagsobjekt. Här finns exempelvis vedlevande svampar som kärnticka och saffransticka – båda utomordentligt sällsynta eksvampar samt trådvaxing och rotsopp. Ekbeståndet är unikt. Många ekar mäter mellan fem och sex meter i omkrets och i södra delen av hagen står länets grövsta ek med en omkrets av ca 8,5 meter. På de grova ekarna finns också sällsynta lavar som ekspik.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- De grova träden av ek, björk och tall i områdena behöver ljus och utrymme för att bli gamla och utveckla grova kronor.
- Fortsatt hävd i form av bete.
- Ihåliga lövträd ("mulmträd") har stor betydelse som "hållevande" arter (bl.a. insekter) och utgör ofta boplatser för hålbyggande fåglar
- Lavarna på de grova ekarna gynnas av en porös barkstruktur. Sådan bark håller fuktighet och hindrar lavarna från uttorkning och är samtidigt beroende av att växa i ljus och halvskugga.
- Död ved som stammar, grenar och kvistar av löv- och barrträd är substrat för åtskilliga arter av mossor, lavar, svampar och insekter. Brist på solexponerad död ved gör det svårt för många av dessa arter att överleva.
- Vidkroniga träd skall finnas i olika åldersklasser så att långsiktig kontinuitet av gamla, grova, vidkroniga träd säkras.

Lövsumpskogar (9080)

Lövsumpskogar är ovanliga i Tullgarnsområdet. Ett förenämligt exempel på naturtypen är alkärret vid Dyvik, det s.k. Dyvikskärret som i mer än 50 år varit känt som växtlokal för sällsynta växter. Anledningen är de källor med kalkhaltigt vatten som bryter fram ur sluttningen och som ger upphov till översilade marker med en påfallande rik flora av örter och ormbunkar. Exempel på arter i sumpskogen är skärmstarr, bäckbräsma, springkorn, dvärghäxört, korallrot, grönkulla, gullpudra, trolldruva nästrot och repestarr. Under de senaste 10-20 åren har marken tidvis varit starkt påverkad av vildsvinens bökande. Dyvikskärret omges av barrungskogar. Ett annat alkärr, som också är bevattnat av källor, ligger vid Österäng i östra delen av området. Detta är betydligt mindre och har inte samma botaniska värde. Smärre stråk av lövsumpskog finner vi också i södra delen av Pilskogen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Kontinuitet av klibbal av varierande ålder inklusive gamla träd.
- Kontinuerlig förekomst av död ved och alsocklar.
- Opåverkad hydrologi genom översilad eller genomsilad mark samt källpåverkan.
- Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. stormfällningar och rötangrepp och insektsangrepp.

Skogbevuxen myr (91D0)

En mindre yta skogbevuxen myr med inslag av gamla träd finns i Pilskogen. Smärre fläckar av naturtypen finns också i hällmarkstallskogarna, men arealerna där är ringa och har därför ej markerats på kartan

Beskrivning av fågeldirektivets arter

Nattskärra

Nattskärren är en nattaktiv fågel som minskat i antal under senare decennier. Den trivs på torra öppna hedar, i skogsgläntor och glesa torra tallskogar. Äggen, oftast bara två, läggs direkt på marken bland ormbunkar eller ljung. Arten finns i Pilskogen och i skogen söder om Kattskär.

Storlom

Storlommen är en störningskänslig fågel knuten till klara vatten där den livnär sig på fisk. Den är beroende av hög vattenkvalitet och är därigenom en god indikator på rena sjöar. I Långsjön i naturreservatets norra del har storlommen en häckningsbiotop. Den lever här i det närmaste helt ostört.

Fiskgjuse

Fiskgjusen är en av fågelvärldens skickligaste fiskare. Den fångar bland annat gädda och braxen. För att på hög höjd kunna se sina bytesdjur behövs ett relativt klart vatten att fiska i. I Långsjön i norr ses fiskgjusen ofta fiska och bära hem fisk till sitt bo i Långsjöns östligaste vik. Söder och öster om Långsjön finns gamla tallbestånd med bredkroniga tallar, vilka kan fungera som boträd för fiskgjusar.

Orre

Orren förekommer sporadiskt i Tullgarnsområdet. Större myrar lämpliga som plats för spel saknas, men arten spelar ibland på hyggen och det är troligt att arten utnyttjar detta.

Törnskata

Förekommer med ett flertal kända revir. Södertälje ornitologiska förening (4 revir) och Ekologigruppen (1 revir) har utför inventeringar 2004 resp. 2005 i en begränsad del av Tullgarn. Förutsättningar för flera revir inom odlingslandskapet föreligger

Spillkråka

Förekommer med två revir i närheten av de tänkta sträckningarna för ny järnväg genom Tullgarn. Södertälje ornitologiska förening och Ekologigruppen har utför inventeringar 2004 resp. 2005. Förutsättningar för fler revir inom Tullgarn föreligger

Trädlärka

Förekommer med minst två kända revir i området. Södertälje ornitologiska förening och Ekologigruppen har utför inventeringar 2004 resp. 2005 för en begränsad del av Tullgarn

Tjäder

Förekommer i den västligaste delen mot de angränsande fastigheterna Fedriksdal och Herrvreten. Skogarna på Tullgarn och angränsande fastigheter har förutsättningar att hysa en fast tjäderstam

Brun Kärrhök

Förekommer årligen med ett revir och kärnområde vid Norasjöns västra strand.

Sångsvan

Uppträdde 2005 med ett fast revir i Norasjön

Trana

Ett häckande par vid Norasjöns södra strand

Havsörn

Tullgarn har varit ett fast revir med häckande havsörnspar. Alternativboplatser har växlat mellan södra och norra Tullgarn. Senaste året har häckning uteblivet men förutsättningar för att den skall återkomma är gynsamma.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan följer en beskrivning av några hotbilder mot naturvärdena inom Natura 2000-området. Det kan naturligtvis finnas fler men avsikten med detta stycke är att beskriva några tänkbara hot.

Stora grunda vikar och sund (1160)

- ❖ Ökad eutrofiering av Östersjöns vatten, vilket innebär minskat siktdjup, igenväxning och förändrad artsammansättning samt skapar syrefria bottenar
- ❖ Uppgrundning pga ökad sedimentering.
- ❖ Kväveläckage från jord- och skogsbruk eller andra verksamheter.
- ❖ Utsläpp av olja och kemikalier
- ❖ Exploatering i form av bebyggelse, bryggor etc.
- ❖ Skador till följd av muddringar
- ❖ Skador från båttrafik eller andra vattenfordon
- ❖ Fiske efter vissa känsliga arter

Flera av naturtyper nedan har gemensamma hotbilder, några är mer specifika och alla stämmer inte på alla.

Havsstrandängar av Östersjötyp (1630), Kalkgräsmarker (6210), Artrika torra-friska låglandsgräsmarker (6270), Nordiskt alvar och prekambrika kalkhällmarker (6280), Fuktängar med blåtåtel eller starr (6410) och Pionjärvegetation på silikatrika bergtytor (8230).

- ❖ Minskat eller upphört bete som kan medföra igenväxning av öppna ytor. För kalkhällmarker (6280) kan betet dock var mindre intensivt
- ❖ Gödsling med handelsgödselmedel eller insåning av vallväxter eller tillskottsutfordring som kan ge lokal kväveanrikning till nackdel för känslig flora.
- ❖ Bebyggelse eller annan exploatering som innebär att hela eller delar av naturtypen måste tas ur drift.
- ❖ Dikning eller andra åtgärder som kan förändra hydrologin i området.
- ❖ Ett alltför intensivt/svagt bete av djur som påverkar artrikedomen i negativ riktning.
- ❖ Igenväxning och beskuggning av öppna berghällar med rik örtflora
- ❖ Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin eller liknande preparat, vilket slår ut den dynglevande svamp- och insektfaunan.
- ❖ Deponering av jord eller annat material på de öppna berghällarna som kan medföra kvävning och beskuggning av vegetationen.

Högörtängar(6430)

- ❖ Igenväxning och beskogning på grund av minskad eller upphörd betesdrift
- ❖ Ökning av kvävegynnade arter på grund av atmosfäriskt nedfall av kväve
- ❖ Dikning eller annan förändring av hydrologin.
- ❖ Alltför hårt bete eller felaktigt val av djurslag, t.ex. hästar, som förändrar vegetationen i högörtängen

Västlig taiga (9010)

- ❖ Skogliga åtgärder som slutavverkning, gallring, röjning, plockhuggning, dikning, plantering eller markberedning.
- ❖ Avlägsnande av död ved eller torrträd då detta innebär en minskning av viktiga substrat för lavar, insekter och svampar
- ❖ Dikesrensning, markavvattning och annat som kan förändra hydrologin och hydrokemin inom eller utanför området
- ❖ Körning med skogsbruksmaskiner eller andra fordon i utpekade områden så att markytan skadas
- ❖ All form av exploatering som t.ex. bebyggelse, vägdragningar, uppsättande av master m.m. inom utpekade områden.
- ❖ Kalkning, gödsling och/eller spridning av aska i eller i anslutning till naturtypen
- ❖ Friluftsliv i områden med störningskänsliga djurarter kan inverka negativt på t.ex. häckningsresultat
- ❖ Luftföroreningar från närbelägen motorväg

Örtrika, näringsrika skogar med gran (9050)

- ❖ Skogliga åtgärder som slutavverkning, gallring, röjning, plockhuggning, dikning, plantering eller markberedning
- ❖ Avlägsnande av död ved eller torrträd då detta innebär en minskning av viktiga substrat för lavar, insekter och svampar
- ❖ Dikesrensning, markavvattning och annat som kan förändra hydrologin och hydrokemin inom eller utanför området
- ❖ Körning med skogsbruksmaskiner eller andra fordon i området så att markytan skadas
- ❖ All form av exploatering som t.ex. bebyggelse, vägdragningar, uppsättande av master m.m.inom utpekade områden
- ❖ Kalkning, gödsling och/eller spridning av aska i eller i anslutning till naturtypen
- ❖ Friluftsliv i områden med störningskänsliga djurarter kan inverka negativt på t.ex. häckningsresultat
- ❖ Luftföroreningar från närbelägen motorväg
- ❖ Bristen på lövträd i ett område där dessa tidigare sannolikt haft ett stort inflytande på markens fysikaliska och kemiska struktur.
- ❖ Ökad tillväxt av höga gräs och instrålningen av solljus till marken kan medföra att hyggesvegetation tränger ut den skyddsvärda floran.

Trädklädda betesmarker (9070)

- ❖ Minskat eller upphört bete som kan medföra igenväxning av öppna ytor.
- ❖ Gödsling med handelsgödselmedel eller insåning av vallväxter samt tillskottsutfodring som gör marken kväverik till nackdel för känslig flora.
- ❖ Bristen på små och mellanstora ekar. Ett glapp i kontinuiteten av gamla ekar kan medföra att många krävande arter inte kan reproducera sig i beståndet.
- ❖ Bebyggelse eller annan exploatering som innebär att hela eller delar av hagen måste tas ur drift.
- ❖ Avverkning av värdefulla träd och buskar
- ❖ Nedfall av försurande ämnen vilka kan medföra att den skyddsvärda lavfloran på ekarna minskar eller försvinner.
- ❖ Ökad våtdeposition av kväve som kan ge negativa effekter på markvegetation, på svampfloran och på de epifytiska lavarna.
- ❖ Bebyggelse, vägdragningar eller andra ingrepp i naturtypen eller i närheten av denna som kan inverka negativt på dess naturvärden.

Lövsumpskogar (9080)

- ❖ Invandring av ung gran, vilket på sikt kan ge ändrade markförhållanden och ändrad hydrologi.
- ❖ Borttagande av död ved.
- ❖ Bebyggelse, vägdragningar, dikningar eller andra ingrepp i naturtypen eller i närheten av dem som kan inverka negativt på dess hydrologi och naturvärden.
- ❖ Skogliga åtgärder som avverkning eller förberedelser till avverkning, gallring, plockhuggning, dikning, plantering eller markberedning inom eller i direkt anslutning till de utpekade områden.
- ❖ Påverkan av vildsvin som kan medföra vegetationsförändringar på fuktig, myllrik mark.

Skogbevuxen myr (91D0)

- ❖ Alla former av produktionsinriktat skogsbruk i eller i direkt anslutning till de utpekade områdena
- ❖ Markberedning, dikning, vägbyggen och annat som förändrar hydrologin
- ❖ Död ved som vindfällen, lågor, grenar, kvistar och stubbrester flyttas eller bortföras
- ❖ Kvävenedfall som kan förändra näringstillståndet och artsammansättningen i flora och fauna.

Hotbild- vad kan påverka arterna i fågeldirektivet negativt?

Några av hoten mot fåglarna är av den karaktären att de endast utgör hot under en viss del av året.

Nattskärra

- ❖ Igenväxning av öppna hedartade marker och glesa skogar

Storlom

- ❖ Ökad motorbåtstrafik i Långsjön, vilket ger ger skador på bona pg a uppsvallande vatten..
- ❖ Ökad grumlighet av vattnet i Långsjön till följd av närsaltutsläpp, våtdeposition av kväve, kväveläckage från jord- och skogsbruk samt utfällning av humus från kärr och sumpskogar.
- ❖ Största hotet torde utgöras av mänsklig störning på häckningslokalerna under främst maj-juli genom landning av båtar på häckningsskär, badande folk, båtsport, kanoting och sportfiske. Sådan störning ökar risken för äggpredation. Andra problem utgörs av onaturliga vattenståndsvariationer till följd av regleringar, som kan omintetgöra eller försena häckningen, vilket i det senare fallet ökar risken för mänsklig störning.
- ❖ Inverkan av miljögifter kan inte uteslutas. En ökad risk för exponering av giftiga metaller

Fiskgjuse

- ❖ Eftersom fiskgjusen ofta häckar nära stränder utgör närgången båttrafik, sportfiske, bad, kanoting, vandrare etc. i boets omedelbara närhet ett hot
- ❖ Avverkning av boträd eller potentiella boträd
- ❖ Försurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller

Orre

- ❖ Skogarna i södra Sverige är alltför täta för att passa orren. Särskilt i Götaland och Svealand har märkbara populationsminskningar konstaterats den senaste tioårsperioden. I Stockholms skärgård är orren numera närmast totalt försvunnen. Lövrika, luckiga och flerskiktade skogar har de senaste 50 åren blivit allt ovanligare genom skogsbrukets ändrade inriktning mot ensartade produktionsbarrskogar. Detta missgynnar orren som bl.a. är mycket beroende av björkens knoppar vintertid.
- ❖ Förlust av öppna marker där orrarna kan spela.

Törnskata

- ❖ Alltför radikal ”städning” av ängs och betesmarke från buskar och bryn med taggiga arter.
- ❖ Arten missgynnas också av att landskapets igenväxning där skog tar över det öppna odlingslandskapet och tränger undan bryn

Spillkråka

- ❖ Minskad lövandel i landskapet samt att befintliga hålträd och potentiella hålträd av framförallt asp huggs ner
- ❖ Minskning av substrat för arten hästmyra som utgör basföda för arten som tex stubbar, lågor.m.m..
- ❖ Det största hotet mot spillkråkan är skogsbruket och näringens allt större krav på skogsråvara.

Trädlärka

- ❖ Minskande förekomst av glesa hedtallskogar och skogar med naturliga gläntor

Tjäder

- ❖ Minskningen av glesa skogar på hållmarker nära myr- eller andra våtmarker
- ❖ Fragmentering av skogsmarker
- ❖ Avsaknandet av lämpliga lekplatser

- ❖ Ökande rovdjurstryck

Brun Kärrhök

- ❖ Minskande tillgång på lämpliga häckningsbiotoper oftast täta vassar
- ❖ Minskande födosökslokaler, ofta våtmarksnära betade ängs och hagmarker

Sångsvan

- ❖ Störningar från kommunikationsleder
- ❖ Störningar av friluftsliv, sportfiske, båttrafik och liknande

Trana

- ❖ Störningar av friluftsliv, båttrafik och liknande
- ❖ Minskad tillgång till lämpliga födosökslokaler för tranungarnas första tid. Är beroende av åkrar och betesmarker med lämplig föda.
- ❖ Olyckor vid födosöksvandringarna med årsungarna då trafikleder måste passeras

Havsörn

- ❖ Bristen på lämpliga boträd
- ❖ Direkta störningar av närgånget skogsbruk.
- ❖ Störningar av friluftsliv och alltför närgångna naturstudier
- ❖ Illegal jakt och bopundring

Gällande regler

Enligt 7 kap 28a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett naturområde som har förtecknats enligt 27§ Miljöbalken, dvs ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman eller är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.

För att kontrollera om tillstånd krävs för någon åtgärd – Kontakta länsstyrelsen

Bevarandestatus idag

Naturtyp	Gynnsam bevarandestatus ja/nej)	Kommentar
Stora grunda vikar och sund (1160)	Ja	Gynnsam bevarandestatus råder sannolikt. Viken har ett rikt fågelliv, vilket visar att den grunda viken har goda produktionsförhållanden och sannolikt också en hög biologisk mångfald. Dock har inga specifika undersökningar gjorts av bottenarna så att en mer exakt bild av tillståndet i naturtypen kan f.n. inte lämnas
Havsstrandängar av Östersjötyp (1630)	Ja	Betetrycket är gott och fågellivet på strandängarna rikt.

Kalkgräsmarker (6210)	Nej	Gynnsam bevarandestatus råder i några av delområdena. I ett flertal är hävden för svag/saknas och igenväxningsvegetation förekommer mycket frekvent.
Artrika torra-friska låglandsgräsmarker (6270)	Ja	Gynnsam bevarandestatus råder i huvudsak. Områdena betas och har en hävdgynnad flora. Igenväxningen av främst nypon- och slånbuskar är stor på sina håll. Flera av markerna har åtgärdsplan, vilket tills vidare ger garantier för att igenväxningsvegetation röjs bort
Nordiskt alvar och prekambriska kalkhällmarker (6280)	Nej	Kalkhällmarkerna på Furholmen sluter sig alltmer och träd och buskar hotar att förgöra den känsliga floran i huvudsak genom sin skuggande inverkan. På flera håll har vildsvinen bökat bort stora delar av hällarnas vittringsjordar och vegetationstäck och på något håll bidragit till orkidéen Adam och Evas försvinnande. Arealen öppna hällmarker på kalk har på så sätt minskat.
Fuktängar med blååtäl eller starr (6410)	Ja	Området betas och de hävdgynnade arterna dominerar. Tidigare perioder av svagt betetryck har dock lämnat avtryck i vegetationsbilden, där en del ohävdarter fortfarande tar stort utrymme.
Högörtängar (6430)	Ja	Gynnsam bevarandestatus råder även om högörtängen som naturtyp ofta är att betrakta som ett övergångsstadium mellan fuktig, ohävdad betesmark och (sump-)skog. Den naturliga igenväxningen är dock bara påbörjad.
Pionjärvegetation på silikatrika bergytter (8230)	Ja	Bevarandestatus är gynnsam i hävdade områden med silikatrika bergytter. Här får hällarna genom ljusexponering och störning (tramp) från betesdjur goda betingelser för ett växtliv av främst ettåriga växter och fetbladiga örter. I ohävdade f.d. hagmarksområden som nu övergått till örtrika skogar men där hällarna ofta ligger som blottor i vegetationen är bevarandestatusen mindre gynnsam, dels pga av ökad beskuggning dels på grund av förnadeposition
Västlig taiga (9010)	Ja	Gynnsam bevarandestatus råder i huvudsak. Många av bestånden är små men eftersom avståndet mellan

		de enskilda objekten i regel är kort kan utbyte av gener (arter och populationer) mellan de olika enheterna ske. Det finns också många små naturskogsbestånd (> 50 stycken!), vilket innebär att den slumpmässiga spridningen av arter till områden med lämpliga substrat eller andra viktiga ekologiska förutsättningar gynnas. Dock är huvuddelen av bestånden talldominerade och ligger på berg. Grannaturskogar är ovanliga i området. Skogliga värden knutna till gran tillgodoses sannolikt genom att "skötseln" i de flesta fall är fri utveckling för naturtypen.
Örtrika, näringsrika skogar med gran (9050)	Nej	Gynnsam bevarandestatus råder ej. Skogar på kalkrik morän är ofta örtrika men fläckar med lågörtvegetation är ofta små och ligger spridda i skogar där moss- eller gräsrika ytor omväxlar med ren blåbärsvegetation. Möjligen har lövrikedomen i skogarna minskat och kan liksom skogsbetets försvinnande ha inneburit kvalitetsförluster. Det är idag få skogar i området med sammanhängande örtrikedom. Riktigt örtrika skogar finns främst i nära anslutning till kalkbergen på Furholmen, där också betesgynnade arter blandar sig med skogsväxter i en successionsmiljö som till relativt nyligen haft betesdrift.
Trädklädda betesmarker (9070)	Ja	I ekhagen vid Västerängen var hävden under många år svag, men röjningar och gallringar i kombination med att djur släpptes på, gjorde att de forna betesytorerna nu åter levt upp. Den rika lav- och vedsvampfloran i Västerängen visar på mycket goda förhållanden för epifytiska svampar och lavar. Övriga hagmarker med träd består i regel av tall och björk.
Lövsumpskogar (9080)	Ja	Gynnsam bevarandestatus råder i princip men skogsavverkningar och stora mängder vildsvin har i

		<p>perioder gett upphov till vegetationsförändringar. Kring alkärren vid Dyvik och Österäng har tidigare utförts omfattande avverkningar och båda alkärren omges nu av ungskog. Avverkningen vid Österäng har inneburit ett ljusinsläpp som sannolikt varit negativt för många ljusintoleranta arter. Lövsumpskogen i Pilskogen är relativt opåverkad av skogsbruk. Dyvikskärret var under en period nästan som en plöjd leråker – ett resultat av vildsvinens framfart – men idag har stora delar av vegetationen återetablerats.</p>
Skogbevuxen myr (91D0)	Ja	Gynnsam bevarandestatus råder. Området är representativt och träden relativt gamla.
Fågelarter		
Nattskärra (A338)	Ja	Norrskogen innehåller biotoper lämpliga för nattskärra i tillräcklig mängd för gynnsam bevarandestatus. Arten torde finnas på fler platser - hänskjuts till baskarteringen 2005-2007

Storlom (A002)	Ja	Lämpliga biotoper för storlom finns i Långsjön och åtminstone något ytterligare häckande par skulle kunna häcka i Långsjön. Slutlig bedömning av bevarandestatus görs då resultatet av baskarteringensom avluts 2007.
Fiskgjuse (A094)	Ja	Fiskgjusen har i norra skogen gott om lämpliga botallar. De flesta står emellertid exponerat men även i lägre partier finns lämpliga träd. Den närbelägna Långsjön med sitt klara vatten och rika tillgång på fisk ligger geografiskt bra till för gjusestammen. Ur detta perspektiv bedöms gynnsam bevarandestatus råda
Orre (A409)	Nej	Orren har en osäker reproducerande population i området. Orrar har observerats men om de spelar på hyggen eller ej är obekant. Baskarteringen 2005-07 kommer att ge svar på populationsstorlek för bedömning av gynnsam bevarandestatus.
Törnskata (A338)	Ja	Förutsättningarna för arten att t.om. öka bedöms som goda i det varierade odlingslandskapet .
Spillkråka (A236)	Ja	Med den ökade hänsyn som förutsätts ske i habitatet Västlig taiga är förutsättningarna för artens bevarandestatus gynsamm
Trädlärka (A246)	Ja	Även om ursprungshabitatet, glesa hedtallskogar med gläntor, minskar verkar den gynnas av att andelen hyggskanter ökat
Tjäder (A108)	Nej	Osäker reproducerande population i området. Baskarteringen 2007-2007 får ge svar.
Brun kärrhök (A081)	Ja	Har en bra häckningslokal i Norasjön. Skulle kunna missgynnas av för närgångna infrastrukturprojekt
Sångsvan (A038)	Ja	Som brun kärrhök
Trana (A127)	Ja	Som brun kärrhök
Havsörn (A075)	Nej	F.n. ingen häckning och gamla boträd är nedblåsta/nedsågade. Baskarteringen 2005-2007 får ge svar på om den återkommit för häckning.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Tullgarns norra skog är präglad av modernt skogsbruk och det finns en variation av kalytor, ungskogar, röjnings- och gallringsbestånd och mycket gamla skogsbestånd. Mosaiken av olika

skogstyper med relativt stora höjdskillnader mellan berg och dal, viktiga randmiljöer av äldre skog samt kvarlämnade bestånd på hållmarker men här och var även på morän av tall och gran med åldrar uppemot 250 år, gör området mycket värdefullt ur naturvårdssynpunkt. Därtill kan läggas områdets relativa ostördhet och ett fågelliv med rovfåglar som fiskgjuse och havsörn häckande konstant eller periodvis.

För att tillgodose funktionella ekologiska samband i ett längre perspektiv är det nödvändigt att för området upprätta en ekologisk landskapsplan, där restaurering av påverkade skogar kan behöva ske för att bland annat underlätta spridningsvägar för arter men också öka mängden substrat, t.ex. död ved. Samtidigt bör hänsyn till utpekade delområden av 9010- och 9050-typ tas i angränsande beståndskantzoner, för att på så sätt minimera negativ påverkan från skogsbruket.

Skötseln för områden inom Tullgarn med naturtypen Västlig taiga är fri utveckling av vegetationen, vilket innebär att inga skogliga åtgärder skall vidtas. Skogsbruksåtgärder i naturvårdanden syfte får dock ske, bland annat i syfte att öka andelen lövträd och buskar. Naturvårdsbränning kan vara en lämplig skötsel i områden som är tekniskt möjliga att avgränsa ur säkerhetsaspekter. Dessa områden kan komma att utgöra mycket goda födosökningsplatser för flera av områdets fågeldirektivarter, typiska arter, insekter samt åtskilliga andra organismer. Branden är ett naturligt inslag i barrskogar och även medelålders skogar kan erhålla höga naturvärden vid en naturvårdsbränning. Förutsättningarna för organiserad naturvårdsbränning är dock små på grund av avsaknad av naturliga avgränsningar och risk för spridning till främmande fastigheter

För de hävdberoende naturtyperna krävs att de hävdas kontinuerligt för att naturvärdena skall bevaras. Igenväxningsvegetation som örnbräken och små buskar och träd skall röjas bort och hållas efter. Välutvecklade, sammanhängande och betespåverkade buskar av slån, nypon, hagtorn och andra bärande buskar skall inte tas bort utan utgör viktiga livsmiljöer i betesmarken. Död ved skall ligga kvar om den inte utgör ett påtagligt hinder för betesdriften. Det är viktigt att ersättningsträd för de gamla lövträden utses och ges sådan skötsel att kontinuiteten med gamla grova träd behålls. Det gäller framförallt ek.

I nästa revideringen av skogsbruksplanen bör också undersökas möjligheter till restaurering och förstärkt hänsyn i bestånd som enligt planen idag omfattas av produktivt skogsbruk. I en framtida skogsbruksplan/skötselplan behöver de olika Natura 2000-naturtyperna arbetas in i planen och visa på vilken hänsyn som skall tas.

En plan för hur de utpekade fågelarterna i habitatdirektivet skall garanteras gynnsam bevarandestatus skall upprättas och ingå i nästa version av skogsbruksplanen/skötselplanen.

Övervakning av befintliga naturvärden skall ske av parametrar som tas fram under basinventeringen.

Skötselplanen för reservatet skall ses över och bland annat kompletteras så att också vattenområdet vid Västerviken ingår och ges en skötsel som förhindrar företeelser som kan skada den biologiska mångfalden.

Tidsplanen för de olika bevarandeåtgärderna kommer att slutligt fastställas och presenteras efter genomförd baskartering 2005-2007, sannolikt under 2008

Uppföljning av bevarandemål

KOMPLETTERAS SENARE (2008) NÄR BASINVENTERINGEN AVSLUTATS.

Inventeringar

Fröman, I. 1974: Förekomster av murgröna (*Hedera helix*) i Södermanlands län. Stencil.

Ljungberg, B. & Rydberg, H. 1982: Inventering av fågellivet och växtligheten i Tullgarns kronopark (Södermanlands län). Länsstyrelsen i Södermanlands län. Opubl. rapport.

Olofsson, D., Rydberg, H. & Toresson, H.-G. 2001(?): Svampfloran i tolv sörmländska lövskogar. Regional miljöövervakning. Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Referenser

Karlung, B. 1965: En översiktlig inventering av tre domänreservat i Trosa-trakten. Examensarbete i botanik. Stockholms universitet.

Länsstyrelsen i Stockholms län 1992: Tullgarn – ett kungligt stycke natur i Södermanland.

Länsstyrelsen i Stockholms och Södermanlands län 1984: Tullgarns naturreservat. Beslut och skötselplan.

Länsstyrelsen i Stockholms och Södermanlands län 1984: Furholmens naturreservat. Beslut och skötselplan.

Länsstyrelsen i Stockholms och Södermanlands län 1984: Tullgarns naturvårdsområde. Beslut och skötselplan.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: Sörmlands Natur. Naturvårdsprogram.

Oldertz, C. & Bäckström, H. 1961: Svenska nationalparker, naturminnen och domänreservat m.m. Domänstyrelsen.

Palm, P.-O. & Ryberg, M. 1973: Ekbestånden på Tullgarns kronopark samt på anslutande kronoegendomar jämte Tullgarns park. SNV PM 405.

Whalström, G. 1773: Charta öfwer Kongliga lustslottet Tullgarns situation och närmaste belägenheter.

Exempel på arter inom Tullgarn västra – ej komplett lista

Kärlväxter

Murgröna	Hedera helix
Rödsyssla	Cephalanthera rubra
Ag	Cladium mariscus
Ryl	Chimaphila umbellata
Stenkrassing	Hornungia petraea
Nästrot	Neottia nidus-avis
Skogsknipprot	Epipactis helleborine
Stor bockrot	Pimpinella major
Murruta	Asplenium ruta-muraria
Färgmadra	Galium triandrum

Svampar

Tofstråding	Inocybe leptophylla	Dyvikskärret
Pärontråding	Inocybe bongardii	Hagdalaskogen
Ullticka	Phellinus ferrugineofuscus	vid Dånsjön
Marmorerad hjorttryffel	Elaphomyces muricatus	Furholmen
Liten jordstjärna	Geastrum minimum	Jättarsberget
Fyrflikig jordstjärna	Geastrum quadrifidum	Dånsjöskogen
Rodnande taggsvamp	Bankera fuligineoalba	Österäng
Vit stjälskröksvamp	Tulostoma niveum	Skorvan, Jättarsberget
Tungticka	Piptoporus quercinus	Västerängen
Saffransticka	Hapalopilus croceus	Västerängen
Rotsopp	Boletus radicans	Västerängen
Apelticka	Tyromyces fissilis	Västerängen
Blekticka	Pachytkospora tuberculosa	Västerängen

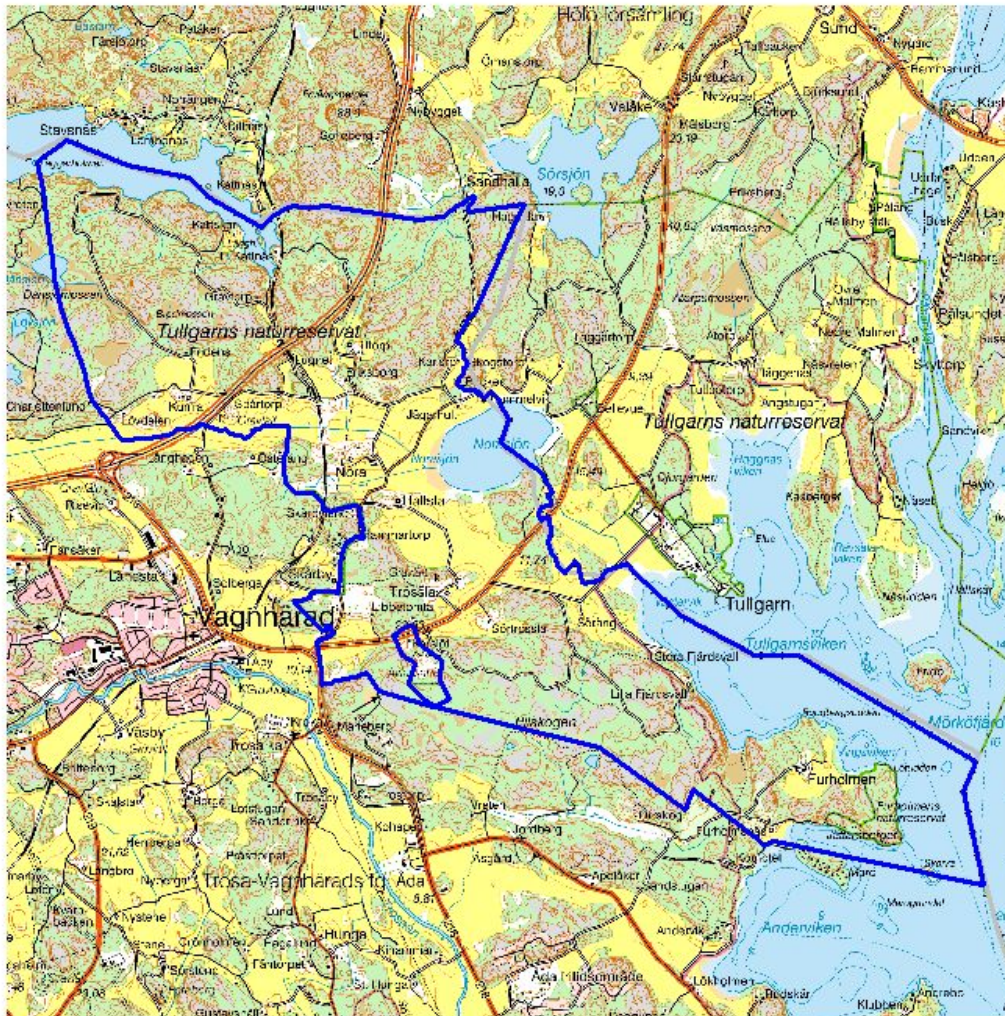
Lavar

Gulpudrad spiklav	Calicium adpersum	Västerängen
Ekspik	Calicium quercinum	Västerängen
Liten spiklav	Calicium parvum	Långsjöns S sida
	Chaenothecopsis consociata	Långsjöns S sida
Gammelgranlav	Lecanactis abietina	Jättarsberget
Knagglav	Toninia coeruleonigrescens	Furholmen
Tjock kantlav	Squamarina cartilaginea	Furholmen

Fåglar

Nattskärra
 Storlom
 Fiskgjuse
 Orre

Törnskata
Spillkråka
Trädlärka
Tjäder
Brun kärnhök
Sångsvan
Trana
Havsörn

Tullgarn-västra
SE0220034

 Yttergräns Natura 2000-området

Skala 1:55 000